

Nr 7

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen, m. m.

Genom en den 5 februari 1960 dagteknad proposition, nr 52, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

om ändring i vattenlagen

Härigenom förordnas, att 10 kap. 8 § samt 11 kap. 8, 39, 42, 53, 68, 72, 73, 81, 92, 95, 97, 99 och 106 §§ vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

10 KAP.

8 §.

Förrättningsmannen åligger — —
— sätt underrättad.

I samma — — — äga kännedom.

Varder sakägare — — — nu sagts.

Över avsända underrättelser skall förrättningsmannen upprätta förteckning med angivande av avsändningsdagen. Förteckningen, som skall av förrättningsmannen underskrivas och biläggas förrättningshandlingarna, utgöra, där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande

Förrättningsmannen åligger — —
— sätt underrättad.

I samma — — — äga kännedom.

Varder sakägare — — — nu sagts.

Över avsända underrättelser skall förrättningsmannen upprätta förteckning med angivande av avsändningsdagen. *Förteckningen må, såframt det finnes lämpligt, utgöras av hänvisning till uppgifter i förrättningshandlingarna om sakägares namn och hemvist.* Förteckningen, som skall

¹ Senaste lydelse, se beträffande 10 kap. 8 § SFS 1919: 425, beträffande 11 kap. 8 § 1920: 459, beträffande 11 kap. 42 och 53 §§ 1946: 839, beträffande 11 kap. 68 § 1939: 146, beträffande 11 kap. 72 § 1920: 459, beträffande 11 kap. 73 § 1946: 839, beträffande 11 kap. 81 § 1952: 235, beträffande 11 kap. 92 § 1946: 839, beträffande 11 kap. 95 § 1954: 350, beträffande 11 kap. 97 och 99 §§ 1946: 839 samt beträffande 11 kap. 106 § 1955: 226.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

framgår, bevis att den *angivna* dagen av förrättningsmannen underskrivas och biläggas förrättningshandlingarna, utgöre, där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande framgår, bevis att den *uppgivna* dagen underrättelser avsänts under *angivna* adresser.

av förrättningsmannen underskrivas och biläggas förrättningshandlingarna, utgöre, där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande framgår, bevis att den *uppgivna* dagen underrättelser avsänts under *angivna* adresser.

11 KAP.

8 §.

Hos vattendomstol skall vara anställd en lagkunnig sekreterare, förordnad av Konungen, som ock äger, när sådant finnes lämpligt, återkalla förordnandet. Ställföreträdare för sekreteraren förordnas av vattenöverdomstolen.

Hos vattendomstol skola vara anställda en eller flera lagkunniga vattenrättssekreterare.

Om tillsättning av vattenrättssekreterare meddelas bestämmelser av Konungen.

39 §.

Sedan den för avgivande av erinringar bestämda tiden tilländagått, låte vattenrättsdomaren, om erinringar inkommit, på sökandens bekostnad verkställa avskrift av desamma i det antal exemplar, som erfordras för erinringarnas tillhandahållande å det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen, dit avskrifterna så fort ske kan översändas.

Av inkomna erinringsskrifter äge sökanden utbekomma *ena exemplaret*; och åligge honom, där han vill bemöta vad i dem anförts, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter utgången av den tid, som bestämts för erinringars avgivande, ingiva påminnelser i det antal exemplar, som av vattenrättsdomaren bestämmas. Vid

Sedan den för avgivande av erinringar bestämda tiden tilländagått, låte vattenrättsdomaren, om erinringar inkommit, på sökandens bekostnad verkställa avskrift av desamma *för uppfyllande av vad som stadgas i andra stycket* samt för erinringarnas tillhandahållande å det eller de i kungörelse enligt 32 § angivna ställe eller ställen, dit avskrifterna så fort ske kan översändas.

Av inkomna erinringsskrifter äge sökanden utbekomma *ett exemplar eller en avskrift*; och åligge honom, där han vill bemöta vad i dem anförts, att inom viss av vattenrättsdomaren förelagd tid, minst fjorton dagar, efter utgången av den tid, som bestämts för erinringars avgivande, ingiva påminnelser i det antal exemplar, som av vattenrättsdomaren be-

(Gällande lydelse)

påminnelser, som ingivas senare än nu nämnts, vare vattendomstolen ej pliktig att fästa avseende; och varde tillkännagivande härom lämnat i föreläggandet.

Inkomma påminnelser — — — dit översändas.

(Föreslagen lydelse)

stämnes. Vid påminnelser, som ingivas senare än nu nämnts, vare vattendomstolen ej pliktig att fästa avseende; och varde tillkännagivande härom lämnat i föreläggandet.

Inkomma påminnelser — — — dit översändas.

42 §.

Då handling i vattenmål skall delgivas genom rättens försorg, förordne därom vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren.

Vittnesstämming till vattendomstolens sammanträden utfärdas av vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreteraren.

Då handling i vattenmål skall delgivas genom rättens försorg, förordne därom vattenrättsdomaren eller vattenrättssekreterare.

Kallelse av vittne och sakkunnig beslutas av vattenrättsdomaren.

53 §.

Yrkanden beträffande — — — förekomna omständigheter.

Av inlaga, som nu nämnts, äge sökanden utbekomma *ena exemplaret*.

Yrkanden beträffande — — — förekomna omständigheter.

Av inlaga, som nu nämnts, äge sökanden utbekomma *ett exemplar eller en på hans bekostnad verkställd avskrift*.

68 §.

Anmälan om ersättningsanspråk, som avses i 2 kap. 24 och 51 §§, så ock motsvarande anspråk vid företag enligt 3, 5, 7 eller 8 kap. skall göras skriftligen och i två exemplar ingivas till vattenrättsdomaren. *Ena exemplaret* varde genom vattenrättsdomarens försorg i rekommenderat brev tillsänt ägaren av den vattenbyggnad eller anläggning, varom fråga är.

Efter utgången — — — ortens tidningar.

Angående skyldighet — — — fått vidkännas.

Anmälan om ersättningsanspråk, som avses i 2 kap. 24 och 51 §§, så ock motsvarande anspråk vid företag enligt 3, 5, 7 eller 8 kap. skall göras skriftligen och i två exemplar ingivas till vattenrättsdomaren. *Ett exemplar eller en avskrift därav, verkställd på bekostnad av ägaren av den vattenbyggnad eller anläggning, varom fråga är*, varde genom vattenrättsdomarens försorg i rekommenderat brev tillsänt *nämnde ägare*.

Efter utgången — — — ortens tidningar.

Angående skyldighet — — — fått vidkännas.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

72 §.

Vattenrättssekreteraren åligger att över alla vid vattendomstolen anhängiggjorda ansökningsmål föra förteckning, utvisande tiden, då varje mål inkommit, därmed vidtagna åtgärder samt tiden för målets avgörande.

Vid vattendomstolens sammanträde skall av tjänsteman vid vattendomstolen föras protokoll, som undertecknas av honom. Vattenrättsdomaren äge, då omständigheterna föranleda därtill, själv föra protokollet. Protokoll skall föras särskilt för varje mål.

Vattenrättsdomaren äge förordna, att utsaga av part, målsägande, vittne eller sakkunnig skall i stället för att antecknas i protokollet upptagas genom stenografi eller på fonetisk väg. I denna ordning må ock upptagas sammanfattning av utsaga, avseende vad som kan antagas vara av betydelse i målet.

Stenograf utses av vattenrättsdomaren. Ej må den anlitas som protokollförare eller stenograf, vilken till saken eller till part står i sådant förhållande, att hans tillförlitlighet därigenom kan anses förringad. Protokollförare och stenograf skola ha avlagt ed eller försäkran enligt vad i rättegångsbalken stadgas.

Närmare föreskrifter om protokoll och om vad som upptagits enligt andra stycket meddelas av Konungen.

73 §.

För varje ansökningsmål skall av vattenrättssekreteraren upprättas en akt, omfattande ett exemplar av samtliga de handlingar, som i målet ingivits, samt de i målet förda protokoll så ock avskrift av de utav vattenrättsdomaren i målet utfärdade kungörelser och meddelade beslut ävensom av vattendomstolens utslag i målet jämte förteckning å de kar-

För varje ansökningsmål skall upprättas en akt, omfattande ett exemplar av samtliga de handlingar, som i målet ingivits, samt de i målet förda protokoll så ock avskrift av de utav vattenrättsdomaren i målet utfärdade kungörelser och meddelade beslut ävensom av vattendomstolens utslag i målet.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tor, ritningar och andra handlingar, som akten omfattar.

Vid akten skall jämväl fogas en av vattenrättsdomaren underskriven förteckning över de underrättelser, vilka på grund av bestämmelserna i 33 och 47 §§ blivit av honom å posten avlämnade; och skall förteckningen angiva den dag, då avlämnandet skett. Där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande framgår, utgöra förteckning, som nu nämnts, bevis att den uppgivna dagen underrättelser avsänts under de i förteckningen upptagna adresser.

Vattenrättssekreteraren skall för varje kvartal inom sex veckor efter utgången därav till Svea hovrätt insända renoverat exemplar av akterna i de ansökningsmål, som avgjorts av vattendomstolen.

Vid akten skall jämväl fogas en av vattenrättsdomaren eller annan tjänsteman vid vattendomstolen underskriven förteckning över de underrättelser, vilka på grund av bestämmelserna i 33 och 47 §§ blivit å posten avlämnade; och skall förteckningen angiva den dag, då avlämnandet skett. Förteckningen må, såframt det finnes lämpligt, utgöras av hänvisning till uppgifter i akten om sakens ägares namn och hemvist. Där ej av eljest föreliggande omständigheter annat förhållande framgår, utgöra förteckning, som nu nämnts, bevis att den uppgivna dagen underrättelser avsänts under angivna adresser.

Inom sex veckor efter utgången av varje kvartal skall till vattenöverdomstolen insändas renoverat exemplar av akterna i de ansökningsmål, vilka avgjorts genom beslut, som under kvartalet vunnit laga kraft.

Närmare föreskrifter om aktbildning meddelas av Konungen.

81 §.

Vad i 42—45 §§, 49 § första stycket, 50 § första stycket, 51 och 52 §§, 55 § första stycket, 56 § första stycket, 57, 58, 64, 67, 70—72 §§, 73 § första och tredje styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall, där ej annat framgår av vad nedan i denna § sägs, äga motsvarande tillämpning i fråga om stämningssmål.

I mål — — — motsvarande tillämpning.

Vad i 42—45 §§, 49 § första stycket, 50 § första stycket, 51 och 52 §§, 55 § första stycket, 56 § första stycket, 57, 58, 64, 67, 70—72 §§, 73 § första, tredje och fjärde styckena samt 74 § stadgas beträffande ansökningsmål skall, där ej annat framgår av vad nedan i denna § sägs, äga motsvarande tillämpning i fråga om stämningssmål.

I mål — — — motsvarande tillämpning.

(Gällande lydelse)

Utlåtande, som — — — vatten-
rättsdomarens tjänsterum.

I de — — — är stadgat.

(Föreslagen lydelse)

Utlåtande, som — — — vatten-
rättsdomarens tjänsterum.

I de — — — är stadgat.

92 §.

Vad i 29 § andra stycket, 39—
41 §§, 56 § första stycket, 60 § första,
andra och fjärde styckena, 70—72 §§,
73 § första och tredje styckena samt
74 § stadgas beträffande ansöknings-
mål skall äga motsvarande tillämp-
ning å underställningsmål ävensom i
tillämpliga delar å besvärsmål vid
vattendomstolen, 60 § dock med iakt-
tagande av bestämmelserna i 3 kap.
11 §, 6 kap. 3 § 1 mom., 7 kap. 45
och 55 §§ samt 8 kap. 38 §.

Bestämmelserna i — — och under-
ställningsmål.

Vad i 29 § andra stycket, 39—
41 §§, 56 § första stycket, 60 § förs-
ta, andra och fjärde styckena, 70—
72 §§, 73 § första, tredje och fjärde
styckena samt 74 § stadgas beträffan-
de ansökningsmål skall äga motsva-
rande tillämpning å underställnings-
mål ävensom i tillämpliga delar å be-
svärsmål vid vattendomstolen, 60 §
dock med iakttagande av bestämmel-
serna i 3 kap. 11 §, 6 kap. 3 § 1 mom.,
7 kap. 45 och 55 §§ samt 8 kap. 38 §.

Bestämmelserna i — — — och un-
derställningsmål.

95 §.

Lämnas jämlikt — — — och verk-
samhet.

Avgift, som nu nämnts, skall be-
träffande byggnad för vattnets till-
godogörande såsom drivkraft bestäm-
mas i förhållande till den förut icke
tillgodogjorda vattenkraft, som be-
räknas kunna vid lågvatten uttagas
vid byggnaden, dock med avdrag för
den vattenkraft, för vilken i samband
med regleringsföretag avgift förut er-
lagts. Där med vattenreglering eller
med ändrade hushållningsbestämmel-
ser åsyftas ökning i uttagbar vatten-
kraft, skall avgiften bestämmas i för-
hållande till ökningen i den vatten-
kraft, som vid lågvatten kan uttagas
i sökandens eller, då fråga är om vat-
tenreglering enligt 3 kap. 1 §, samt-
liga till regleringssamfälligheten hö-
rande strömfäll. Avses att möjliggö-

Lämnas jämlikt — — — och verk-
samhet.

Avgift, som nu nämnts, skall be-
träffande byggnad för vattnets till-
godogörande såsom drivkraft bestäm-
mas i förhållande till den förut icke
tillgodogjorda vattenkraft, som be-
räknas kunna vid lågvatten uttagas
vid byggnaden, dock med avdrag för
den vattenkraft, för vilken i samband
med regleringsföretag avgift förut er-
lagts. Där med vattenreglering eller
med ändrade hushållningsbestämmel-
ser åsyftas ökning i uttagbar vatten-
kraft, skall avgiften bestämmas i för-
hållande till ökningen i den vatten-
kraft, som vid lågvatten kan uttagas
i sökandens eller, då fråga är om vat-
tenreglering enligt 3 kap. 1 §, samt-
liga till regleringssamfälligheten hö-
rande strömfäll. Avses att möjliggö-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, varde avgiften bestämd i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller genom de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Är ändamålet med vattenreglering jämväl torrläggning av mark, skall avgift tillika utgå i förhållande till värdet av den båtnad, som i nämnda hänseende vinnes genom företaget. Vad nu sagts äge ock tillämpning i fråga om företag enligt 7 kap. samt företag enligt 8 kap., såvitt därigenom vinnes båtnad genom marks torrläggning. Där till grund för avgiften skall läggas storleken av viss vattenkraft, skall den utgå med *tre* kronor för varje hästkraft. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, varde den erlagd med *en och en halv* för tusen av värdeökningen eller båtnaden.

Avgift, som — — — icke erläggas.

ra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, varde avgiften bestämd i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller genom de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Är ändamålet med vattenreglering jämväl torrläggning av mark, skall avgift tillika utgå i förhållande till värdet av den båtnad, som i nämnda hänseende vinnes genom företaget. Vad nu sagts äge ock tillämpning i fråga om företag enligt 7 kap. samt företag enligt 8 kap., såvitt därigenom vinnes båtnad genom marks torrläggning. Där till grund för avgiften skall läggas storleken av viss vattenkraft, skall den utgå med *fem* kronor för varje hästkraft. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, varde den erlagd med *två* för tusen av värdeökningen eller båtnaden.

Avgift, som — — — icke erläggas.

97 §.

Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

kostnaden för — — — sökandens försorg;

ersättning för — — — stycket förmäles;

gottgörelse åt — — — i målet;

gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallas av vattenrättsdomaren eller vattendomstolen, så ock annan ersättning eller kostnad i anledning av förhör med vittnen eller annan bevisning, varom vattenrättsdomaren eller vattendomstolen självmant föranstaltar;

1 mom. Sökande i ansökningsmål vare pliktig att förskjuta:

kostnaden för — — — sökandens försorg;

ersättning för — — — stycket förmäles;

gottgörelse åt — — — i målet;

gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallas av vattenrättsdomaren eller vattendomstolen, så ock annan ersättning eller kostnad i anledning av förhör med vittnen eller annan bevisning, varom vattenrättsdomaren eller vattendomstolen självmant föranstaltar; *samt*

(Gällande lydelse)

ersättning för undersökning enligt 45 § 1 mom.; samt

gottgörelse åt vattendomstolens ledamöter och sekreterare för inställelse vid domstolens sammanträde, där detta hålles vid syn å stället, eller vid undersökning enligt 45 § 2 mom., dock ej ersättning för längre resa än från järnvägs- eller ångbåtsstation, som ligger närmast sammanträdesplatsen.

Vad nu — — — hans besvär.

Där i — — — av klagande.

Huruvida kostnad — — — gällande regler.

(Föreslagen lydelse)

ersättning för undersökning enligt 45 § 1 mom.

Vad nu — — — hans besvär.

Där i — — — av klagande.

Huruvida kostnad — — — gällande regler.

2 mom. För inställelse vid vattendomstolens sammanträde eller vid undersökning enligt 45 § 2 mom. skall av allmänna medel utgå gottgörelse åt domstolens ledamöter och åt annan i domstolen tjänstgörande person, vars biträde erfordras. Kostnaden för sådan gottgörelse skall stanna å statsverket.

99 §.

Vill part vädja mot vattendomstols dom i mål, som ej är brottmål, skall han inom två veckor från den dag, då domen gavs, hos vattenrättsdomaren anmäla vad. Hos *vattenrättssekreteraren* må ock vädjas; pröve dock vattenrättsdomaren, huruvida sålunda gjord vadeanmälan rätteligen skett.

Part, som — — — med vadeinlaga.

Vill part vädja mot vattendomstols dom i mål, som ej är brottmål, skall han inom två veckor från den dag, då domen gavs, hos vattenrättsdomaren anmäla vad. Hos *vattenrättssekreterare* må ock vädjas; pröve dock vattenrättsdomaren, huruvida sålunda gjord vadeanmälan rätteligen skett.

Part, som — — — med vadeinlaga.

106 §.

Bestämmelserna i — — — behandling därstädes.

Vattenöverdomstolen må, där så finnes lämpligt, uppdraga åt vattenrättsråd att verkställa undersökning å stället. Finnes önskvärt, att lagfa-

Bestämmelserna i — — — behandling därstädes.

Vattenöverdomstolen må, där så finnes lämpligt, uppdraga åt vattenrättsråd att verkställa undersökning å stället. Finnes önskvärt, att lagfa-

*(Gällande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

ren ledamot är närvarande vid undersökningen, äge vattenöverdomstolen förordna härom. I fråga om undersökning, som nu sagts, skall vad i 45 § 2 mom. och 97 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

Då på grund av bestämmelserna i första *eller andra* stycket stadgandena i 97 § tillämpas å mål i vattenöverdomstolen, skall vad i *nämnda* § föreskrives om sökande, kârande eller klagande avse den, som i vattenöverdomstolen fullföljt talan.

Med avseende å gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallats av vattenöverdomstolen, samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning, som avses i 45 § 1 mom., äge domstolen, efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligen, förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket. *Lag samma vare beträffande sådan kostnad för vattenöverdomstolens syn å stället eller för undersökning enligt andra stycket av denna §, som eljest skulle åligga part.*

ren ledamot är närvarande vid undersökningen, äge vattenöverdomstolen förordna härom. I fråga om undersökning, som nu sagts, skall vad i 45 § 2 mom. och 97 § 2 mom. stadgas äga motsvarande tillämpning.

Då på grund av bestämmelserna i första stycket stadgandena i 97 § 1 mom. tillämpas å mål i vattenöverdomstolen, skall vad *där* föreskrives om sökande, kârande eller klagande avse den, som i vattenöverdomstolen fullföljt talan.

Med avseende å gottgörelse åt sakkunnig, som tillkallats av vattenöverdomstolen, samt ersättning för sådan på uppdrag av vattenöverdomstolen hållen undersökning, som avses i 45 § 1 mom., äge domstolen, efter vad med hänsyn till omständigheterna finnes skäligen, förordna, att kostnaden skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.

Beträffande målförteckning skall i mål, som anhängiggjorts vid vattenöverdomstol före nya lagens ikraftträdande, gälla vad i äldre lag är stadgat.

Har fråga om bestämmande av avgift enligt 11 kap. 95 § blivit av vattenöverdomstol eller synemän slutligen prövad före nya lagens ikraftträdande, skall vid fullföljd av talan eller vid underställning äldre lag äga tillämpning beträffande sådan avgift.

2) Förordning

om ändring i förordningen den 30 juni 1943 (nr 424) angående kommissionärsavgift i domsagorna

Härigenom förordnas, att 1 § förordningen den 30 juni 1943 angående kommissionärsavgift i domsagorna skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att förordningens rubrik skall lyda som följer.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna

Förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna och vattendomstolarna

1 §.

För uttagande och översändande av handlingar samt meddelande av skriftliga underrättelser genom kommissionär i domsaga utgår stämpelavgift (kommissionärsavgift) till belopp och i den ordning här nedan sägs.

För uttagande och översändande av handlingar samt meddelande av skriftliga underrättelser genom kommissionär i domsaga och hos vattendomstol utgår stämpelavgift (kommissionärsavgift) till belopp och i den ordning här nedan sägs.

*Denna förordning träder i kraft
den 1 juli 1960.*

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i gällande föreskrifter om protokollföreläring vid vattendomstolarna samt i vissa bestämmelser som berör de administrativa verksamhetsformerna vid dessa domstolar. Därjämte föreslås viss höjning av den enligt 11 kap. 95 § vattenlagen utgående vattendomstolsavgiften.

Inledning

Under senare år har pågått ett omfattande arbete för rationalisering av den administrativa verksamheten vid domstolarna. För de allmänna domstolarnas del har detta arbete i stort sett slutförts. Vad angår vattendomstolarna har, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 mars 1956, tillkallats en sakkunnig, lagmannen Nils Viklund, för att verkställa utredning angående vattendomstolarnas organisation och därmed sammanhängande frågor. Till fullgörande av detta uppdrag, såvitt angår det administrativa förfarandet vid vattendomstolarna, har utredningsmannen avgivit en den 6 juni 1959 dagtecknad promemoria i vilken jämväl upptagits frågan om protokolleringen vid vattendomstolarna. Därjämte har i promemorian upptagits frågor om dagbok och aktbildning samt om vissa domstolskostnader. Slutligen har i promemorian upptagits vissa andra frågor om ändringar i vattenlagen samt om kommissionärsväsendet vid vattendomstolarna.

Över promemorian med därvid fogade författningsförslag har efter remiss yttranden avgivits av vattenöverdomstolen efter hörande av vattendomstolarna, generalpoststyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegiet, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, riksarkivet, lantbruksstyrelsen, statens provningsanstalt, 1951 års rättegångskommitté, utredningen angående redogöranansvaret m. m., kompetensutredningen, länsstyrelserna i Älvsborgs och Jämtlands län, svenska vattenkraftföreningen, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges juristförbund, Statstjänstemannaförbundet samt Statstjänarkartellen.

I det följande behandlas i avd. I protokolleringsfrågan, i avd. II frågor om dagbok och aktbildning, i avd. III frågor rörande vissa domstolskostnader samt i avd. IV vissa av utredningsmannen väckta frågor om ändringar i övrigt i vattenlagen och frågan om kommissionärsväsendet vid vattendomstolarna.

I. Protokollering

Gällande bestämmelser

Före processreformen fanns i vattenlagen särskilda bestämmelser om protokollering i vattenmål. I samband med nya rättegångsbalkens antagande upphävdes dessa på förslag av processlagberedningen, som ansåg övervä-

gande skäl tala för att samma grunder för protokollföring skulle tillämpas i vattenmål som i andra mål. Under den tid som sedan förflutit har emellertid utvecklingen vid vattendomstolarna gått sin egen väg, delvis i strid med gällande föreskrifter, beroende på de för vattenmålen speciella förhållandena. Till skillnad från de i de vanliga rättegångsmålen förda protokollen, vilka i enlighet med de vid processreformens genomförande antagna principerna i huvudsak endast avspeglar förhandlingens gång i stort, har sålunda protokollen i vattenmålen bibehållit sin karaktär av mer eller mindre fullständiga förhandlingsprotokoll.

Utredningsmannen

Efter att bl. a. ha erinrat om vissa uttalanden av processlagberedningen (jfr SOU 1944: 10 s. 225) kommer utredningsmannen in på frågan om behovet av särskilda protokolleringsbestämmelser för vattenmålen. Det framhålls därvid, att bestämmelserna i 6 kap. rättegångsbalken i praktiken knappast torde strikt följas av vattendomstolarna, ehuru de är utan inskränkning tillämpliga i vattenmålen. Orsaken härtill är att söka i det förhållandet, att rättegångsbalkens protokolleringsbestämmelser avfattats så att de väl ansluter till balkens föreskrifter om rättegångsordningen i stort medan de mindre väl passar för processen i vattenmålen, som i betydelsefulla hänseenden företer avvikelser från rättegångsbalkens processsystem.

Medan enligt rättegångsbalkens bestämmelser protokollen vid huvudförhandling i princip endast skall utvisa förhandlingens gång i stort — därvid bortses från protokollering av muntlig bevisning och rättens iakttagelser vid syn — utgör protokollen vid vattendomstolarnas sammanträden som regel mer eller mindre fullständiga förhandlingsprotokoll, vari bl. a. plägar antecknas parternas utveckling av sin talan såväl i sakligt som — ehuru undantagsvis men då i direkt strid med innehållet i 6 kap. 7 § rättegångsbalken — i rättsligt hänseende. Denna utveckling anser utredningsmannen motiverad av processmaterialets i många fall synnerligen vidlyftiga omfattning och ovissheten om den tidpunkt när alla frågor kan upptagas till sakligt avgörande. Rådande praxis anses därför som lämplig och t. o. m. oundviklig. Med hänsyn härtill föreslår utredningsmannen sådan ändring i de för vattendomstolarna gällande protokolleringsbestämmelserna, att dessa bringas i överensstämmelse med praxis.

Remissyttranden

Utredningsmannens förslag till särskilda protokolleringsbestämmelser för vattendomstolarna har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissorgan.

Departementschefen

Utredningsmannen har föreslagit sådana ändringar i bestämmelserna, att dessa bringas i närmare överensstämmelse med rådande praxis vid vat-

tendomstolarna. Då det med hänsyn till vattenmålens beskaffenhet och förfarandet i dessa mål tydligtvis är erforderligt att protokollen göres fullständigare än i de vanliga rättegångsmålen, vill jag i princip tillstyrka förslaget, som också allmänt biträtts vid remissbehandlingen.

Såsom utredningsmannen föreslagit torde de grundläggande protokolleringsbestämmelserna för vattendomstolarna böra intagas i vattenlagen. Det bör sålunda i 11 kap. 72 § vattenlagen stadgas, att protokoll skall föras vid vattendomstols sammanträde, vare sig detta hålles vid förhandling eller eljest. Med hänsyn till det aktbildningssystem som tillämpas bör liksom hittills gälla, att protokoll skall föras särskilt för varje mål och icke sammanhängande för sammanträdesdag. Vidare bör meddelas bestämmelser om rätt för vattenrättsdomaren att förordna om upptagning stenografiskt eller på fonetisk väg såväl av utsaga av part, målsägande, vittne eller sakkunnig som av sammanfattning av utsaga. Härjämte bör i lagrummet föreskrifter intagas om utseende av stenograf och om hinder mot tjänstgöring såsom protokollförare eller stenograf. Angående ed eller försäkran för sådan person torde bestämmelserna i rättegångsbalken böra gälla (se 6 kap. 2 § andra stycket och 9 § tredje stycket rättegångsbalken).

De nya bestämmelserna i 11 kap. 72 § vattenlagen blir närmast tillämpliga å ansökningsmålen. På grund av hänvisningar i 81 och 92 §§ kommer de emellertid att gälla i alla vattenmål vid vattendomstol.

Närmare föreskrifter om protokollföringen, däribland bestämmelser om protokollens innehåll, torde böra utfärdas i särskild administrativ författning i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsmannens förslag. Härigenom kommer alla bestämmelser om protokollföring vid vattendomstols sammanträde med undantag av de nyss berörda bestämmelserna om ed och försäkran att återfinnas i 11 kap. vattenlagen eller i nämnda administrativa författning.

II. Dagbok och aktbildning m. m.

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om dagbok och aktbildning finns i 11 kap. 72 och 73 §§ vattenlagen. Enligt dessa bestämmelser åligger det vattenrättssekreterare att svara för målförteckningar och aktbildning. Det materiella innehållet i bestämmelserna ansluter sig nära till rättegångsbalkens föreskrifter om dagbok.

Utredningsmannen

De i vattenlagen upptagna bestämmelserna om skyldighet för vattenrättssekreterare att svara för målförteckningar och aktbildning m. m. bör enligt utredningsmannens mening utgå ur lagen. I övrigt innebär förslaget att vissa grundläggande föreskrifter om dagbok och aktbildning införes i

11 kap. 73 § och att kompletterande föreskrifter utfärdas i administrativ ordning. Dessa senare föreskrifter ansluter sig till motsvarande bestämmelser i protokollskungörelsen.

Remissyttranden

Bortsett från några detaljanmärkningar har de föreslagna ändringarna i vattenlagen lämnats utan erinran.

Departementschefen

De jämkningar som av utredningsmannen föreslagits i fråga om vattenlagens bestämmelser om aktbildning m. m. synes ej giva anledning till erinran. Jag vill endast, med anledning av påpekande i ett remissyttrande, förorda den ytterligare ändringen i bestämmelserna, att skyldighet att till vattenöverdomstolen insända renoverat exemplar av akt skall inträda först då målet avgjorts genom lagakraftägande dom. Kompletterande föreskrifter om aktbildning m. m. torde såsom utredningsmannen föreslagit få meddelas i administrativ ordning.

Vad nu förordats innebär ändringar i 10 kap. 8 § och 11 kap. 73 § vattenlagen ävensom redaktionella jämkningar i 11 kap. 81 och 92 §§. Därjämte upphäves de nuvarande bestämmelserna i 11 kap. 72 §; denna paragraf kommer i stället att upptaga bestämmelser om protokollföring enligt vad som anförts i föregående avdelning.

Vad angår övergångsförhållandena synes såsom utredningsmannen föreslagit äldre lag böra tillämpas beträffande målförteckning i mål som anhängiggjorts vid vattendomstolen före nya lagens ikraftträdande. I övrigt torde emellertid de nya bestämmelserna kunna tillämpas i fråga om äldre mål.

III. Vissa domstolskostnader

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 11 kap. 97 § vattenlagen gäller, att sökande i ansökningsmål och kärke i stämningmål ävensom klagande i besvär- och underställningsmål, den sistnämnde i den mån kostnaden orsakats av hans besvär, är pliktiga att förskjuta vissa domstolskostnader, bl. a. gottgörelse åt vattendomstolens ledamöter och sekreterare för inställelse vid domstolens sammanträde, där detta hålles vid syn å stället, eller vid undersökning enligt 11 kap. 45 § 2 mom., dock ej ersättning för längre resa än från järnvägs- eller ångbåtsstation, som ligger närmast sammanträdesplatsen. Sökande i underställningsmål kan också bli skyldig att förskjuta dylik kostnad. Huruvida kostnad, som någon sålunda förpliktats att gälda, helt eller delvis skall gottgöras honom av annan part, skall avgöras enligt de regler, som gäller beträffande rättegångskostnader i vattenmål.

Vad sålunda är stadgat skall enligt 11 kap. 106 och 108 §§ med vissa modifierationer tillämpas jämväl i mål vid vattenöverdomstolen och högsta domstolen.

I detta sammanhang torde få erinras om bestämmelserna i 11 kap. 95 och 96 §§ vattenlagen, enligt vilka sökande i vattenmål i vissa fall är skyldig att erlägga viss avgift, s. k. vattendomstolsavgift, såsom bidrag till kostnaden för vattendomstolarnas organisation och verksamhet. Avgiftsskyldighet inträder då enligt vattenlagen medgivande lämnas till 1) byggande i vatten för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft; 2) vattenreglering; 3) torrläggningsföretag som avses i 7 kap. vattenlagen; 4) företag enligt 8 kap. vilket avser förutom avledande av kloakvatten eller industriellt avloppsvatten jämväl torrläggning av mark. Vidare skall avgift erläggas 5) då ändrade bestämmelser rörande hushållningen med vattnet meddelas i syfte att vinna ökad möjlighet att utnyttja vattenkraft. Avgiften skall erläggas så snart beslutet därom vunnit laga kraft.

Beträffande grunderna för avgiftens bestämmande stadgas, såvitt angår byggnad för vattnets tillgodogörande såsom drivkraft, att avgiften skall bestämmas i förhållande till den förut icke tillgodogjorda vattenkraft, som beräknas kunna vid lågvatten uttagas vid byggnaden, dock med avdrag för den vattenkraft, för vilken i samband med regleringsföretag avgift förut erlagts. Där med vattenreglering eller med ändrade hushållningsbestämmelser åsyftas ökning i uttagbar vattenkraft, skall avgiften bestämmas i förhållande till ökningen i den vattenkraft, som vid lågvatten kan uttagas i sökandens eller, då fråga är om vattenreglering enligt 3 kap. 1 § vattenlagen, samtliga till regleringssamfälligheten hörande strömfall. Avses att möjliggöra utnyttjande av förut uttagbar vattenkraft på fördelaktigare sätt, skall avgiften bestämmas i förhållande till den ökning i vattenkraftens värde, som genom företaget eller de ändrade hushållningsbestämmelserna beredes. Om ändamålet med vattenreglering jämväl är torrläggning av mark, skall avgift tillika utgå i förhållande till värdet av den båtnad, som i nämnda hänseende vinnes genom företaget. Det sagda äger tillämpning även i fråga om företag enligt 7 kap. samt beträffande företag enligt 8 kap. såvitt därigenom vinnes båtnad genom marks torrläggning.

När avgiften enligt vad nu sagts skall bestämmas på grundval av storleken av viss vattenkraft, skall den, efter lagändring år 1954,¹ utgå med tre kronor för varje hästkraft. Skall avgiften beräknas efter ökningen i värde å vattenkraft eller efter båtnad som beredes mark, skall den erläggas med en och en halv promille av värdeökningen eller båtnaden. Om avgift enligt dessa grunder skulle uppgå till mindre belopp än femtio kronor, skall den ej erläggas.

I 11 kap. 96 § föreskrives att storleken av domstolsavgiften skall, enligt de i 95 § stadgade grunderna, bestämmas av vattendomstolen eller, då fråga är om företag, vartill medgivande lämnas vid syneförrättning enligt 10 kap. vattenlagen, av synemännen. Bestämmelser om indrivningen av avgifterna

¹ Se prop. 1954:198; I³U 24.

har meddelats i kungörelsen den 2 oktober 1953 angående indrivningen och användningen av vissa med anledning av företag i vatten utgående avgifter. Enligt denna kungörelse skall vattendomstolsavgifter inbetalas till länsstyrelsen i det län, där företaget huvudsakligen utförts eller skall utföras.

Förslag om vattendomstolsavgift framlades ursprungligen i det av *vattenrätts- och dikningslagskommittéerna* år 1910 avgivna betänkandet med förslag till vattenlag. Såsom motivering för förslaget anförde kommittéerna, att den nya organisationen av vattendomstolar med nödvändighet medförde ökade utgifter för statsverket och att det därför icke vore obilligt att av dem, som för främjande av sina intressen tog den nya organisationen i anspråk, kräva något bidrag till kostnaderna.¹

Summan av de influtna vattendomstolsavgifterna har varierat betydligt under olika år. De första åren efter vattenlagens ikraftträdande inflöt tämligen små belopp. För budgetåren 1934/35—1938/39 var årsmedeltalet drygt 40 000 kronor och för budgetåren 1949/50—1953/54 drygt 107 000 kronor. Från och med budgetåret 1954/55, vid vars ingång den förut omnämnda lagändringen trädde i kraft, har influtit för 1954/55 178 500 kronor, för 1955/56 252 500 kronor, för 1956/57 725 500 kronor för 1957/58 501 900 kronor och för 1958/59 408 400 kronor, eller i medeltal 413 400 kronor om året.

Utredningsmannen

Utredningsmannen framhåller till en början, att de nuvarande bestämmelserna i 11 kap. 97 § vattenlagen visat sig mindre lämpliga såvitt avser domstolspersonalens inställelsekostnader. Den fördelning av kostnaderna mellan statsverket och parterna som därigenom blir nödvändig medför sålunda en icke obetydlig arbetsbörda för domstolarnas personal. Uppsättandet och granskningen av domstolarnas reseräkningar blir nämligen regelmässigt tidsödande, vartill kommer att detta arbete på grund av sin stundom invecklade natur måste anförtros kvalificerad personal.

Mot denna bakgrund skulle det ur vissa synpunkter framstå som ändamålsenligt, om statsverket övertog samtliga kostnader — såväl resekostnader som traktamenten — vilka uppkommer för domstolspersonalens inställelser vid sammanträden och undersökningar. Utredningsmannen har emellertid icke ansett sig böra föreslå en sådan ordning. Därvid har han beaktat, att en fördelning mellan statsverket och parterna av traktamentena är förhållandevis lätt att utföra. Hänsyn har vidare tagits till att statsverkets kostnader för vattendomstolarna därigenom skulle komma att ökas ej obetydligt, uppskattningsvis med omkring 75 000 kronor om året. Enligt utredningsmannens mening är det naturligtvis tänkbart att kompensera en sådan kostnadsökning på andra vägar, exempelvis genom en höjning av vattendomstolsavgiften eller genom en särskild schablonavgift, men han har dock ej ansett sig böra framlägga något sådant förslag.

Utredningsmannen har i stället funnit en sådan ordning böra övervägas,

¹ 1910 års bet. s. 477.

som innebär att traktamentena liksom hittills skall gäldas av parterna, medan resekostnaderna helt skall drabba statsverket. Härigenom skulle uppnås, att vattendomstolarnas arbete med reseräkningarna skulle minska och även i betydande utsträckning kunna övertas av mindre kvalificerad personal än den som för närvarande svarar härför.

Utredningsmannen framhåller vidare, att den nuvarande ordningen, enligt vilken statsverket svarar för domstolspersonalens kostnader för järnvägs- och ångbåtsresor, tillkommit för att ej i oskäligen grad betunga dem som vill eller måste anlita vattendomstolen.¹ Trots den lättnad som parterna därigenom vinner, kan likväl enligt utredningsmannens mening kostnaderna för resor med andra samfärdsmedel som domstolspersonalen ofta måste anlita för sin färd till förrättningsställena i många fall, särskilt i Norrland, uppgå till så stora belopp, att de för främst mindre företag kan bli ganska kännbara. Det måste även framstå som stötande att den, vars företag ligger långt från en järnvägsstation, drabbas av betydande kostnader i förevarande hänseende, medan i andra mål, som avser företag belägna intill en järnvägsstation, sådana kostnader över huvud ej uppkommer.

Utredningsmannen föreslår alltså, att parterna i vattenmål skall befrias från sin nuvarande skyldighet att bestrida domstolspersonalens kostnader för resa till domstolssammanträde eller undersökning. Dessa kostnader bör i stället i sin helhet ersättas av allmänna medel.

Remissyttranden

Utredningsmannens förslag avstyrkes av *statskontoret*.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt *vattenöverdomstolen* anser det väl motiverat att låta domstolspersonalens inställelsekostnader helt utges av och stanna å statsverket. *Kammarkollegiet* anser välgående skäl tala för att statsverket skall övertaga domstolspersonalens resekostnader.

Departementschefen

Genom den begränsade reform, som nu förordats av utredningsmannen, skulle otvivelaktigt värdefulla förenklingar vinnas och därjämte vissa rättvisekrav tillgodoses, men det bör icke bortses från att även fördelningen mellan statsverket och parterna av kostnaderna för traktamenten kan förorsaka praktiska svårigheter. En avsevärd administrativ förenkling skulle vinnas om det föreskrives, att såväl resekostnader som traktamenten helt skall bestridas av statsmedel. Genom en sådan reform skulle emellertid staten åsamkas betydande merkostnader för vattendomstolsorganisationen. Kostnadsökningen kan uppskattas till omkring 100 000 kronor om året, varav ungefär 75 000 kronor hänförs till traktamenten och återstoden till resekostnader. En förutsättning för reformen bör vara, att statsverket i någon form kompenseras för denna kostnadsökning. Som en naturlig kompensationsform framstår en höjning av den i 11 kap. 95 § vattenlagen föreskrivna vattendomstolsavgiften, som uttages av sökanden till belopp som står i

¹ 1910 års bet. s. 477.

proportion till omfattningen av det företag varom fråga är. En viss uppräkning av avgiften är motiverad jämväl med hänsyn till den penningvärdesförändring som skett sedan 1954, då de nu gällande grunderna för avgiften fastställdes. Jag vill förordna en höjning av avgiftens grundbelopp för vunnen hästkraft från tre till fem kronor och en ändring av andelstalet för avgiften i de fall, då den skall utgå i förhållande till ökning i värde å vattenkraft eller efter båtnad, som beredes mark, från en och en halv till två promille. En inom justitiedepartementet verkställd undersökning har visat att en sådan höjning av avgiften kan beräknas medföra en ökning av de i medeltal för år utgående avgiftsbeloppen med 200 000 å 250 000 kronor.

På grund av det anförda vill jag föreslå, att rese- och traktamentskostnaderna för vattendomstolarnas personal helt överföres på statsverket samt att ändring vidtages i grunderna för bestämmande av vattendomstolsavgift i enlighet med vad jag förut angivit. För genomförande av dessa reformer påkallas ändringar i 11 kap. 95 och 97 §§ vattenlagen.

Kostnader som uppkommer i vattenmål för vattenöverdomstolens och högsta domstolens syn på stället ävensom för undersökning genom vattenöverdomstolens tekniska ledamöter skall enligt gällande bestämmelser i princip förskjutas av den som fullföljt talan. Domstolen kan dock i vissa fall bestämma att sådan kostnad skall förskjutas av allmänna medel och gäldas av statsverket. I samband med den omarbetning av de för vattendomstolarna gällande bestämmelserna som jag nu förordnat torde reglerna om rätttegången i vattenöverdomstolen och högsta domstolen lämpligen böra ändras så, att statsverket alltid svarar för berörda syne- och undersökningskostnader. 11 kap. 106 § bör ändras i enlighet härmed. Vad denna paragraf stadgar angående rätttegången i vattenöverdomstolen skall på grund av hänvisning i 11 kap. 108 § i tillämpliga delar gälla i fråga om högsta domstolen.

IV. Vissa ändringar i övrigt i vattenlagen m. m.

Under denna rubrik föreslås i propositionen vissa ändringar i vattenlagens bestämmelser om sökandes rätt att utfå ett exemplar av erinringsskrifter m. m., om vittneskallelser och om tillsättningen av vattenrättssekreterare. Förslagen överensstämmer med vad utredningsmannen i dessa hänseenden förordat.

Vidare upptages frågan om kommissionärsarvodet vid vattendomstolarna. Här om anføres följande.

Enligt föreskrift i stadgan den 25 maj 1945 angående tjänstgöringen vid vattendomstolarna skall vid vattendomstol finnas kommissionär med åliggande att tillhandagå med ingivande av handlingar samt med uttagande och översändande av expeditioner och ingivna handlingar m. m. För flertalet av de uppdrag som anförtros kommissionären äger denne åtnjuta arvode med belopp som anges i stadgan.

Bestämmelser om kommissionärsväsendet vid domsagorna återfinns i domsagostadgan den 11 juni 1943 och i förordningen den 30 juni 1943 angående kommissionärsavgift i domsagorna. Dessa bestämmelser överensstämmer i stort med motsvarande föreskrifter för vattendomstolarna utom däri att i domsagorna skall utgå kommissionärsavgift i stället för kommissionärsarvode. Kommissionärsavgiften är, i motsats till kommissionärsarvodet, en stämpelavgift och tillfaller alltså statsverket.

Frågan om kommissionärsväsendet vid domstolarna har varit föremål för behandling inom 1951 års rättegångskommitté, som avgivit en den 13 oktober 1952 dagtecknad promemoria i ämnet. Däri har föreslagits, att kommissionärsfrågan för domstolarnas del, liksom tidigare i fråga om statens förvaltande myndigheter, skulle lösas enligt den s. k. serviceprincipen, varigenom något behov av särskilda kommissionärer icke skulle finnas vid domstolarna.

Anledning synes icke föreligga att bibehålla den särställning som kommissionärerna vid vattendomstolarna numera intager i förhållande till domsagornas kommissionärer. Härtill kommer att ett slopande av kommissionärsarvodet vid vattendomstolarna är ägnat att underlätta organisatoriska förändringar inom vattendomstolskanslierna. Oaktat frågan om kommissionärsväsendets framtida utformning ännu icke erhållit sin slutliga lösning — ställning till rättegångskommitténs förutnämnda förslag kan icke tagas i detta sammanhang — bör därför, såsom föreslagits av utredningsmannen, en reform i angiven riktning genomföras. Härför kräves riksdagens medverkan i så måtto, att 1943 års förordning angående kommissionärsavgift i domsagorna bör kompletteras med stadgande, att förordningen skall vara tillämplig å vattendomstolarna. Därjämte erfordras en jämkning i 5 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften. Denna fråga torde emellertid få anmälas i annat sammanhang.

Lagrådsbehandlingen

Över förslaget till lag om ändring i vattenlagen har yttrande avgivits av lagrådet.

Lagrådet uttalade därvid följande.

Reglerna för protokolleringen vid vattendomstolarna böra icke avvika från vad som gäller för de allmänna domstolarna i vidare mån än som måste anses betingat av särskilda omständigheter. Med hänsyn till de vid vattendomstolarna rådande arbetsförhållandena torde emellertid avgörande betänkligheter icke möta mot de föreslagna särbestämmelserna, vilka genomgående betecknats såsom nödvändiga eller önskvärda av de därav närmast berörda. Från denna utgångspunkt saknas anledning framställa erinran mot förslaget att särskilda bestämmelser om protokollering upptagas i vattenlagen.

Vad angår avfattningen av 11 kap. 72 § vattenlagen må anmärkas, att den tilltänkta protokollskungörelsen för vattendomstolarna skall innehålla när-

mare föreskrifter ej blott om protokoll utan även om vad som upptagits enligt andra stycket. Sista stycket i paragrafen bör därför kompletteras med en hänvisning härtill.

En av lagrådets ledamöter, *justitierådet Söderlund*, fann utredningsmannens förslag till ändringar i fråga om reglerna för protokollföring vid vattendomstolarna icke böra genomföras och anförde därvid bl. a. följande.

Protokollets uppgift är en helt annan nu än enligt den äldre rättegångsordningen. Domen skall ej längre grundas på protokollet utan på en muntlig förhandling. På grund därav måste domen ges ett så fullständigt innehåll att den kan läsas och förstås utan tillgång till protokoll och andra handlingar. Dessa grundsatser om förhållandet mellan huvudförhandling och protokoll ha vid den nya rättegångsordningens genomförande tillmätts den allra största betydelse och ansetts böra tillämpas beträffande underdomstolarna över lag.

Förslaget om att fullständiga förhandlingsprotokoll skola få föras och att för detta ändamål avsevärt förlängd tid skall medgivas för protokollets färdigställande inger farhågor för att arbetet med domens avfattande kan komma att anstå i avvidan på protokollets uppsättande. Detta står i bestämd strid med det ovan utvecklade och kunde medföra olägenheter av skilda slag. Måhända ligger bakom förslaget den tanken, att protokollet såsom under den äldre rättegångsordningen skulle få ses som ett komplement till domen, vilken därför kunde ges en enklare avfattning (jfr Löwing, *De stora kraftutbyggnadsmålen* behandling, 4:e uppl. 1956, s. 118; stencil). Även detta står emellertid i strid med det förut anförda, låt vara att i vattenmål säkerligen åtskilliga praktiska anordningar, såsom användande av bilagor till domen, kunna användas i förenklande syfte.

Ett sakligt starkare skäl för att fullständiga förhandlingsprotokoll finge föras kunde vara den ofta långa tid som åtgår för huvudförhandlingar i vattenmål av särskilt vidlyftig beskaffenhet och den mångfald frågor som därvid underställes domstolens prövning. Man måste emellertid fråga varför ej dessa svårigheter skulle kunna bemästras på liknande sätt som vid andra domstolar. Även där är domaren ofta för domens avfattning beroende av gjorda minnesanteckningar från huvudförhandlingen, och hinder torde knappast föreligga att dessa vid behov ersättas av särskilt för domstolens räkning verkställd upptagning medelst stenografi eller på fonetisk väg (jfr Gärde m. fl., *Kommentar till rättegångsbalken* s. 60, processnämndens handbok, *Underrättsförfarandet*, s. 52, samt Knut Elliot i *Svensk juristtidning* 1958 s. 569).

Det har uppgivits och i yttrandena bekräftats, att fullständiga protokoll skulle vara önskvärda för att myndigheter och företag skulle kunna taga del av förhandlingarna utan att behöva inställa sig eller vara hänvisade till rapporter från personer, som för deras räkning närvarit vid förhandlingarna. Emellertid måste ifrågasättas, om ett intresse av detta slag bör få inverka, då för dess tillgodoseende skulle krävas avsteg från grundsatser, som tillmätts en så avgörande betydelse för processens anordnande.

Utskottet

De föreslagna bestämmelserna om protokollföringen vid vattendomstolarna innebär ett avsteg från vissa av de principer som ligger till grund för rättegångsbalkens allmänna bestämmelser i samma ämne. Med hänsyn till den särpräglade beskaffenheten av vattenmålen anser utskottet dock att

detta avsteg är befogat. I anledning av de betänkligheter som framförts från en ledamot av lagrådet vill utskottet dock uttala, att utskottet förutsätter att de nya reglerna om protokollföring icke tillämpas på ett sådant sätt att i verkligheten en återgång sker till det system som rådde före införandet av nya rättegångsbalken.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran mot de genom propositionen framlagda förslagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 15 mars 1960

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Lindahl, Grym*, Göran Karlsson, Georg Carlsson, Kristiansson*, Ebbe Ohlsson och Alexanderson*;

från andra kammaren: herrar Levin, Ahman*, fru Torbrink, herrar Andersson i Ryggestad*, Persson i Tandö, Stiernstedt, Grebäck och Turesson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.